

**Відгук
офіційного опонента**

доктора с.-г. наук, професора, професора кафедри
лісового і аграрного менеджменту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Карбівської Уляни Миронівни
на дисертаційну роботу **Мащенка Олександра Анатолійовича**
«Удосконалення технології вирощування гречки в умовах Північно-Східного
Лісостепу України»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство
за спеціальністю 201 Агрономія

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Гречка посівна (*Fagopyrum esculentum Moench*) є надзвичайно цінною культурою, що відіграє ключову роль у харчуванні українців, переважно як круп'яна культура. Важливим аспектом технології її вирощування є вибір сорту, оскільки саме він визначає подальший догляд за посівами та технологію збирання. Вченими були виведені індетермінантні та детермінантні сорти гречки, зокрема детермінантні сорти, завдяки обмеженому росту, більше підходять для прямого комбайнування.

Не менш важливими є строки і способи сівби. Завдяки відносно короткому вегетаційному періоду, гречку посівну можна висівати у різні строки та різними способами. Для деяких сортів найкращим є звичайний рядковий спосіб сівби, а для інших – широкорядний. Крім того, вагому роль відіграє удобрення культури.

Тому дослідження, представлені у дисертаційній роботі Мащенка О.А. є актуальними і відповідають пріоритетним напрямам розвитку науки і техніки.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Теоретичні та експериментальні дослідження за темою дисертації є складовою частиною тематичної програми науково-дослідної роботи кафедри агротехнологій та ґрунтознавства «Удосконалення елементів

сортової технології вирощування зернових культур в умовах Північно-східного Лісостепу України» (№ 0121U108973), де автор є співвиконавцем.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в умовах Північно-східного Лісостепу України вперше було проведено дослідження щодо визначення впливу попередників на індетермінантні та детермінантні сорти. Оптимізовано дати сівби гречки та норми добрив. Набуло подальшого розвитку питання пристосування сорту Ярославна до умов Лісостепу. Обґрунтовано економічну ефективність вирощування гречки посівної за використання певних способів та строків сівби.

4. Наукове та практичне значення.

Наукове значення результатів роботи:

Вперше було проведено дослідження щодо визначення впливу попередників на індетермінантні та детермінантні сорти умовах Північно-східного Лісостепу України.

Оптимізовано дати сівби гречки та норми добрив.

Набуло подальшого розвитку питання пристосування сорту Ярославна до умов Лісостепу.

Обґрунтовано економічну ефективність вирощування гречки посівної за використання певних способів та строків сівби.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що сільськогосподарським підприємствам, які спеціалізуються на вирощуванні гречки було рекомендовано удосконалення технології вирощування, зокрема оптимізація строків та способів сівби, а також запропоновано економічно доцільні норми добрив. Покращання технології дозволяє збільшити урожайність культури, залежно від варіанту приріст може сягати до 0,7 т/га.

5. Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Результати дисертаційного дослідження опубліковані у 11 наукових працях, зокрема, статей у фахових виданнях України – 3; ті, що входять до

міжнародних наукометричних баз (Web of Science) – 1; тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях – 7.

Зазначені кількість та якість публікацій дають підставу вважати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які отримані у дисертації, повністю висвітлені у відповідності до вимог МОНУ, що висуваються до робіт, поданих на здобуття ступеня доктора філософії.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Структура дисертаційної роботи є логічно побудованою, вирішення поставлених автором завдань забезпечило досягнення визначеної мети дослідження. Дисертацію написано українською мовою, науковим стилем, з логічним поєднанням цифрових і текстових компонентів. Матеріали викладено чітко і коректно, із застосуванням таблиць і рисунків, що значно полегшує сприйняття експериментальних даних. Робота складається з вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 157 сторінок, містить 16 таблиць і 10 рисунків. Список літератури включає 236 джерел.

У вступі автор обґрунтував актуальність теми, сформулював мету і завдання дослідження, відобразив наукову новизну та практичну цінність теми.

Перший розділ "Наукові основи формування продуктивності гречки посівної залежно від впливу агротехнічних заходів (огляд літератури)" висвітлює світовий і вітчизняний досвід вирощування гречки в умовах інтенсивного землеробства, детально описує проблематику кожного з досліджуваних чинників. У результаті аналітичного огляду літератури визначено завдання та обґрунтовано шляхи вирішення проблем строків і способів сівби, попередників та рекомендованих норм добрив для вирощування гречки.

Другий розділ "Умови, матеріал та методика проведення досліджень" детально розкриває ґрунтово-кліматичні умови зони дослідження та динаміку

погодних умов 2021–2023 років. Важливим аспектом розділу є висвітлення програм і схем проведених дослідів, їх поділ на теоретичні та експериментальні. Чітко виокремлено досліджувані показники та методики їх визначення, що свідчить про плановість досліджень і методологічну обґрунтованість отриманих результатів.

Третій розділ "Вплив строків та способів сівби на продуктивність гречки за різних попередників" представляє результати польових та лабораторних досліджень. Автор детально аналізує морфологічні ознаки посівів гречки залежно від досліджуваних чинників, структуру врожаю та якість зерна сортів.

Четвертий розділ "Вплив системи удобрення на сорти гречки різного морфотипу" висвітлює результати польового дослідження щодо врожайності та структури врожаю залежно від фону удобрення мінеральними добривами.

П'ятий розділ "Економічна ефективність вирощування гречки залежно від сортової агротехніки" містить розрахунки економічної ефективності вирощування гречки з урахуванням фону удобрення та способів сівби, базуючись на показниках врожайності, собівартості продукції, прибутку та рівня рентабельності. У цілому, текстове, табличне та графічне наповнення розділів відповідає їх назві та узгоджується з метою і завданнями дослідження. Забезпечено статистичну обробку цифрових даних, їх аналіз та формулювання висновків щодо результатів досліджень.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У цілому дисертація написана відповідно до існуючих вимог, має цілісну, логічно побудовану структуру і є завершеним науковим дослідженням. Однак, не всі положення дисертації є беззаперечними, що викликає необхідність висловлення окремих зауважень, побажань та дискусійних моментів. При загальній позитивній оцінці роботи, дозвольте виділити кілька, на нашу думку спірних, положень, які потребують додаткової аргументації, а також зауважень технічного характеру.

1. У розділі 1 під час огляду літератури варто було б приділити більше уваги дослідженням впливу різних фонів добрив на детермінантні та індетермінантні сорти гречки.

2. У розділі 2 доцільно було б більш розгорнуто описати методикау визначення якісних показників зерна культури, яка досліджується.

3. Автору варто було б більш диференціювати дані та описати вплив кожного з чинників, які були вивчені, на той чи інший сорт гречки.

4. У роботі бажано було б запропонувати шляхи підвищення економічної ефективності вирощування культури за умови не рентабельного використання мінеральних добрив.

5. Варто було б представити результати статистичної обробки даних у додатках більш розгорнуто.

6. В тексті дисертації іноді зустрічаються помилки та неточності.

Однак, виявлені недоліки мають суб'єктивно-дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку результативності виконаної роботи, що не знижує її високої наукової та практичної цінності. Загалом робота справляє позитивне враження.

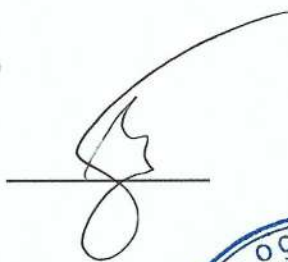
8. Загальний висновок

Дисертаційна робота **Мащенка Олександра Анатолійовича** «Удосконалення технології вирощування гречки в умовах Північно-Східного Лісостепу України», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами, опублікованими у фахових виданнях, новизною постановки та практичним значенням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 25.07.2024.

Офіційний опонент:

**д. с.-г. н., професор,
професор кафедри
лісового і аграрного
менеджменту Прикарпатського
національного університету
ім. Василя Стефаника**

Уляна КАРБІВСЬКА

